

SKP Invest OÜ
info@skpinvest.ee

**Uudeküla maardla Uudeküla II
kruusakarjääri keskkonnaloa taotlusele
keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine**

1. OTSUS

Lähtudes alljärgnevast, SKP Invest OÜ 25.03.2025 esitatud Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa taotlusest nr T-KL/1026691-2 ning tuginedes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 lõike 1 punktile 1, § 6 lõike 2 punktile 2 ja lõikele 4, § 6¹ lõigetele 3 ja 5, § 9 lõikele 1, § 11 lõigetele 2, 2², 2³, 4, 8 ja 8¹, Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõikele 1 ja § 3 punktile 4, keskkonnaministri 16.08.2017 määrusele nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“ ja Tapa Vallavalitsuse xx otsusele nr xx, **otsustab Keskkonnaamet:**

1.1. jätta algatamata keskkonnamõju hindamine Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa taotlusele.

1.2. Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa taotluse menetlemisel arvestada järgmiste keskkonnameetmetega:

1. masinate korraline hooldus teostada selleks ettevalmistatud platsil;
2. karjääritegevusega seonduva tolmu leviku piiramiseks tuleb kaevandamise ja vedude perioodil kuival ajal, kui ööpäeva keskmine välistemperatuur on üle +5°C, niisutada karjäärisiseseid teid ja platse;
3. tööde korraldus karjääris peab tagama, et avalikele teedele ei kanduks liiva ja tolmu;
4. loa omaja hooldab vastavalt kruusakattega teele kehtestatud seisunditaseme nõuetele munitsipaalomandisse kuuluvat Uudeküla-Savalduma teed alates Porkuni metskond 27 kinnistu mahasõidust kuni riigile kuuluva Järva-Jaani-Tamsalu-Kullenga tee nr 15128 teeni;
5. mäeeraldise ala tuleb kasutusele võtta etapiviisiliselt ligikaudu 3,5 ha suuruste osadena st järgmisele osale ei liiguta enne, kui eelmine osa on ammendatud ja alustatud taasmetsastamisega;
6. paralleelselt kaevandamisega alustada ammendatud alade korrastamisega;
7. vajalikud raadamistööd teostada väljaspool loomastiku ja linnustiku sigimisperioodi;
8. karjääri lubatud tööaeg on E-R kell 8.00-18.00, nädalavahetustel ja riiklikel

pühadel on töö tegemine keelatud. Vähem müra põhjustavad tööd (masinate tankimine, hooldus jms) on lubatud igal ajal;

9. säilitada (sh haljastus) Tika maaüksusel asuv matkaraja lõik 10 m koridorina ning kui soovitakse selle all olev varu hiljem siiski väljata, tuleb koostöös kohaliku omavalitsusega leida ammendatud alale matkaraja jaoks asenduskoridor. Tagada karjääri piires kulgeva rajalõigu ohutu läbitavus igal ajal;
10. säilitada Porkuni metskond 27 maaüksusel (mäeeraldise loodenurgas) asuv terviserada ning tagada karjääri piires kulgeva rajalõigu ohutu läbitavus igal ajal.

1.3. Täiendavad keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnaamet teavitab KeHJS § 12 lõike 1¹ punkti 2 kohaselt käesolevast KMH algamata jätmisest 14 päeva jooksul ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ning puudutatud isikuid ja teisi menetlusosalisi eraldi kirjaga.

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1. SKP Invest OÜ (reg.kood 11476740, aadress Villa tn 50-2, Ülenurme alevik, Kambja vald, Tartu maakond; edaspidi ka *ettevõtte või arendaja*) esitas 27.11.2024 Keskkonnaametile taotluse Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa saamiseks. Taotluses esinenud puuduste tõttu tuli seda täiendada ja nõuetekohane taotlus on registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 25.03.2025 menetluse nr M-130322 juurde dokumendina nr DM-130322-7. Menetluse jooksul edastatud lisaandmed on registreeritud KOTKAS-s 12.05.2025 numbriga DM-130322-15.

Keskkonnaamet kontrollis ettevõtte esitatud taotlusmaterjalide vastavust maapõueseadusele (*MaaPS*), keskkonnaministri 23.10.2019 määrusele nr 56 „Keskkonnaloa taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnaloa taotluse ja loa andmekoosseis“ ning kas koos taotlusega oli esitatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (*KeHJS*) § 6¹ lõike 1 kohane teave. Esitatud taotlus vastas nõuetele, sisaldades muu hulgas KeHJS § 6¹ lõikes 1 nimetatud teavet.

2.2. Keskkonnaloa taotlus on 26.03.2025 avalikustatud ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Keskkonnaamet teavitas 26.03.2025 kirjaga nr DM-130322-8 keskkonnaloa taotluse esitamisest ja avatud menetluse algamisest keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (*KeÜS*) § 46 lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud isikuid. Avalikustamise käigus ettepanekuid ja vastuväiteid ei laekunud.

2.3. Kooskõlas MaaPS § 49 lõikega 6 edastas Keskkonnaamet Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa taotluse 26.03.2025 kirjaga nr DM-130322-9 Tapa Vallavalitsusele arvamuse avaldamiseks, tähtajaga 26.05.2025. Tapa Vallavolikogu nõustus 19.06.2025 otsusega nr 202 (registreeritud KOTKAS-s 25.06.2025 numbriga DM-130322-16) keskkonnaloa andmisega tingimuslikult.

Keskkonnaamet edastas 26.06.2025 kirjaga nr DM-130322-17 ettevõttele tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks Tapa Vallavolikogu 19.06.2025 otsuse nr 202. SKP Invest OÜ nõustus Tapa Vallavolikogu tingimustega (ettevõtte 30.06.2025 e-kiri on registreeritud KOTKAS-s 30.06.2025 numbriga DM-130322-18). Kohaliku omavalitsuse üksuse esitatud tingimusi on käsitletud eelhinnangu asjakohastes punktides.

2.4. KeHJS § 3 lõike 1 punkti 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju.

KeHJS § 11 lõike 2 kohaselt otsustaja vaatab tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse keskkonnamõju hindamise (KMH) algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 2 nimetatud valdkondade tegevuse ja KeHJS § 6 lõikes 2¹ viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS § 6¹ lõikes 1 loetletud teabe saamist. KeHJS § 9 lõike 1 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, MaaPS § 48 kohaselt annab kaevandamisloa Keskkonnaamet. Seega on Keskkonnaamet otsustajaks KeHJS tähenduses.

KeHJS § 6 lõike 2 punkti 2, § 6¹ lõike 3, § 11 lõigete 2 ja 4 ning KeHJS § 6 lõike 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõike 1 ja § 3 punkti 4 kohaselt peab otsustaja andma eelhindangu selle kohta, kas pealmaakaevandamine kuni 25 hektari suurusel alal on eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevus või mitte ning otsustama KMH algatamise või algatamata jätmise üle.

KeHJS § 11 lõike 2³ järgi KMH vajalikkus otsustatakse, lähtudes eelhindangust (vt ptk 3) ja asjaomase asutuse seisukohast (seisukohad ning selgitused nendega arvestamise või arvestamata jätmise kohta, vt ptk 4). KeHJS § 11 lõike 4 kohaselt, kui kavandatava tegevuse KMH algatamise või algatamata jätmise otsus tehakse KeHJS § 6 lõike 2 või 2¹ alusel, lisatakse otsusele eelhindang.

3. EELHINNANG

KeHJS § 6¹ lõike 3 kohaselt annab Keskkonnaamet eelhindangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ja eeldatavast keskkonnamõjust. Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“ (*määrus nr 31*).

Keskkonnaamet on eelhindangu andmisel kasutanud järgmisi materjale:

1. Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa taotlus ja selle lisad, sh KeHJS § 6¹ lõike 1 kohane teave;
2. Maa- ja Ruumiameti geoportaali kaardirakendused;
3. Lääne-Virumaa maakonnaplaneering 2030+ (kehtestatud riigihalduse ministri 27.02.2019 käskkirjaga nr 1.1-4/30);
4. Metsaregister;
5. Tapa valla üldplaneering (kehtestatud Tapa Vallavolikogu 29.09.2022 otsusega nr 48);
6. eksperthinnang „Rohevõrgustiku sidususe tagamine Uudeküla II kruusakarjääris kavandatava tegevuse puhul“ (Kobras 2025, töö nr 1-2/191, edaspidi viidatud kui *rohevõrgustiku hinnang*);
7. „Hinnang Uudeküla II taotletava mäeeraldise mõjust piirkonna põhjaveerežiimile (OÜ Inseneribüroo STEIGER, 2025)

3.1. Kavandatav tegevus

3.1.1. Tegevuse iseloom ja maht

Taotletav Uudeküla II kruusakarjäär asub Lääne-Viru maakonnas Tapa vallas Uudekülas riigile kuuluvatel kinnistutel Tika (katastritunnus 78601:001:0321, registriosa nr 6475650, riigivara valitsejaks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, volitatud asutuseks Maa- ja Ruumiamet) ning Porkuni metskond 27 (katastritunnus 78701:005:0180, registriosa nr 12101050, riigivara valitsejaks Kliimaministeerium, volitatud asutuseks Riigimetsa Majandamise Keskus).

Taotletav mäeeraldis hõlmab Uudeküla maardla (registrikaart nr 1016) täitekruusa aktiivse tarbevaru plokki 2 täielikult. Tegemist on uue mäeeraldisega, mille pindala (ka teenindusmaa pindala) on 11,29 ha. Taotletava mäeeraldisega hõlmataavad varukogused on järgmised:

2 plokk – täitekruus, aktiivne tarbevaru: 733 tuh m³, kaevandatav varu: 705 tuh m³.

Maavara kaevandamise keskmiseks aastamääraks taotletakse 47 tuh m³. Maavara kasutusalaadeks on teede- ja üldehitus. Keskkonnalooa kehtivusajaks taotletakse 15 aastat ja kaevandatud maa korrastatakse metsamaaks.

Taotletavast Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldisest vahetult lääne poole jääb Verston Eesti OÜ Uudeküla kruusakarjäär (maavara kaevandamise keskkonnaluba nr KL-520320, kehtivusaeg 23.05.2024-23.05.2039), mille mäeeraldis ja teenindusmaa pindala on 3,39 ha ning karjääri täitekruusa jääkvaru seisuga 30.09.2024 on 228 tuh m³ (plokk 1 aT).

Mäetööde käigus tuleb karjääri külgedele jätta nõlvatervikud ehk lauged nõlvad, arvestades kaevandatava materjali loomulikku varisemise nurka (püsinõlvust). Sellest tulenevalt väheneb kaevandatava varu kogus nõlvakao võrra. Kaevandamisel nõlvatervikutesse jääv varu kogus on ligikaudu 28 tuh m³. Karjääri nõlvad tasandatakse pinnase püsinurgast tuleneva nõlvusega, kruusapinnase puhul põhjaveetasemest kõrgemal püsiva kaldega vähemalt 1:1,5. Uudeküla II kruusakarjääri taotluse graafilise lisa „*geoloogilised läbilõiked*“ kohaselt ei jäeta nõlvatervikut Uudeküla kruusakarjääriga külgnevas ulatuses.

Mäenduslikud kaevandamistingimused on võrdlemisi lihtsad, kogu kaevandamiseks taotletav varu asub pealpool põhjaveetasel ja puudub vajadus vee väljapumpamiseks või ärajuhtimiseks. Kasuliku kihi lamami moodustab lubjakivi. Kaevandatava materjali keskmine paksus mäeeraldisel on keskmiselt 6,49 m.

Karjääri avamine algab ettevalmistustöödega. Esmalt raadatakse mets, millele järgneb kändude juurimine ja katendi eemaldamine. Katendi (mulla) keskmine paksus mäeeraldisel on 0,3 m ja kogumaht on 34 tuh m³. Kasvukihi omaduste säilitamiseks ei ladustata materjali kõrgemates kui 3 m puistangutes ning kasutatakse karjääri hilisemal korrastamisel või võõrandatakse.

Maavara kaevandatakse kuni kahe kaeveastmega. Ekskavaatoriga kaevandamisel ja laadimisel seisab ekskavaator astangu peal ning frontaallaaduriga kaevandamisel ja laadimisel liigub laadur astangu all, mõlemal juhul ammutatakse kaevist alt üles. Pöördkoppekskavaator laadib kruusa kaeve-eest või puistangutest kalluritele või töötlemiseks (purustamiseks, sõelumiseks) mobiilsesse töötlemissõlme. Fraktsioneeritud (purustatud ja sõelutud) materjali veab

puistangutesse (ladudesse) laadur, mis vajadusel laadib sealt ka kallureid. Väljavedu karjäärast toimub autotranspordiga.

Uudeküla II karjääri kruusa kasutatakse looduslikul kujul ja ka töödelduna. Looduslikul kujul saab jämepeurrurikast kruusa kasutada täitepinnasena. Peale jämepeurdse materjali väljasõelumist saab liiva kasutada valikuliselt ehitussegudes. Purustatud kruus sobib kruusateede ehituseks ja remondiks. Vajadusel materjali töödeldakse sobilikeks puistematerjalideks (purustatud kruusasegud, kruuskillustik). Materjali töötlemiseks tuuakse karjääri aeg-ajalt mobiilne töötlemissõlm, mis tuleb karjääris paigutada elamutest kaugusele, kus töötades tekkiv tehnoloogiline müra inimeste elukeskkonda negatiivselt ei mõjutaks. Kaasaegsete purustus-sorteerimissõlmede jõudlus on suur, mis tähendab, et mehhanism töötab aasta jooksul karjääris vaid mõne nädala, valmistades nädalas 5...10 tuhat tonni purustatud kruusa. Peale purustus-sorteerimissõlme äraviimist töötab karjääris jällegi vaid ekskavaator või frontaallaadur.

Karjäär hakkab tööle projektipõhiselt, st kui ehitusobjekte pole, siis on karjäär suletud.

Karjäärile on olemas ligipääs Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldise teenindusmaast vahetult lõuna poole jäävalt avalikult kasutatavalt Uudeküla-Savalduma (tee nr 7870044) kohalikult teelt, mis viib riigi kõrvalmaanteele Järva-Jaani – Tamsalu – Kullenga tee (nr 15128).

Kaevandamise keskmiseks aastamääraks on kavandatud 47 tuh m³. Kaevandamise keskmine aastamäär ei kohusta loa omanikku karjäärist vastavat kogust materjali aasta jooksul kaevandama. Reaalsed karjääris kaevandatavad varu kogused aasta lõikes sõltuvad kaevandamisloa omaniku tööplaanidest ja materjali vajadusest.

Enne kaevandamise alustamist tuleb koostada kaevandamisprojekt, milles määratakse täpsem kaevandamise tehnoloogia ja mäetööde ajaline ning ruumiline areng. Pärast varu ammendamist tuleb kaevandatud maa korrastamiseks koostada korrastamisprojekt. Ala tehniline korrastamine (nõlvade kujundamine) on otstarbekas teha paralleelselt mäetöödega. Taotletav Uudeküla II kruusakarjäär korrastatakse ca 11 ha suuruseks metsamaaks, kuhu tekivad uued kooslused.

3.1.2. Tegevuse seosed asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Lääne-Viru maakonnaplaneering

Maakonnaplaneeringus toodud maavarade kaevandamise üldised põhimõtted, sh maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud alade kasutustingimised on järgmised:

- *piirkondliku lubjatööstuse varubaasi kindlustamiseks ja võimalikuks laiendamiseks on vajalik uute varude kasutusele võtmine ja selleks olemasolevate maardlate detailsed uuringud koos keskkonnakaitseliste küsimuste käsitlemise ja/või otsingute ja uuringutööde teostamine piirkonnas;*
- *planeeringutes ja arendustegevuste kavandamisel tuleb arvestada võimaliku vajadusega rajada uusi või laiendada olemasolevaid karjääre lubjatööstusele ja tsemenditööstusele;*
- *uute kaevanduste planeerimisel tuleb alati hinnata juurdepääsuteede kandevõime vastavust kavandavale liikluskoormusele ja vajadusel planeerida meetmed avalikult kasutatavate teede kandevõime tõstmiseks;*

- väärtusliku põllumajandusmaa ja väärtusliku maastiku toimimise tagamisega tuleb arvestada kaevandamisloale tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja nende alusel korrastamisprojekti koostamisel. Vajadusel tuleb lisada kaevandamisloale tingimused leevendavate meetmete rakendamiseks;
- Lääne-Viru rannikualal rannajoonest kuni 3 km kaugusel liiva ja kruusa ulatuslikku kasutuselevõttu tuleb võimalusel vältida. Ulatuslik kasutuselevõtt on konkreetse kasutuselevõtukoha olemasolevate pinnavormide või maastikupildi muutmine. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas, tuleb eelnevalt kaaluda kaasnevaid mõjusid rannaala puhke- ja maastikuväärtustele;
- rannaala puhke- ja maastikuväärtuste toimimise tagamisega tuleb arvestada kaevandamisloale tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja nende alusel korrastamisprojekti koostamisel. Vajadusel tuleb lisada kaevandamisloale tingimused leevendavate meetmete rakendamiseks.

Tapa valla üldplaneering

Kehtiv üldplaneering on kehtestatud Tapa Vallavolikogu 29.09.2022. a otsusega nr 48. Selle kohaselt paikneb kõnealuse karjääri ala rohevõrgustiku koridoris. Üldplaneeringu seletuskirjas on kaevandamist puudutavalt kehtestatud järgmised rohevõrgustiku säilimise ja toimimise kasutamistingimused:

- säilitada tuleb rohevõrgustiku terviklikkus ja vältida terviklike loodusalade killustumist. Rohevõrgustiku aladel tuleb rajada uusi ehitisi hajaasustuse põhimõttel. Funktsioneeriva rohevõrgustikuna peab säilima vähemalt 80% roheline võrgustiku territooriumist;
- arendustegevuste rohelisse võrgustikku lubamise kaalumisel ja vastavate mõjude hindamisel tuleb lähtuda konkreetsest roheline võrgustiku elemendist ja selle eesmärkidest;
- kaevandamine roheline võrgustike aladel on võimalik, kui rakendada leevendusmeetmeid ja tagada ammendatud kaevandatud alade sobiv korrastamine. Kaevanduse/karjääri sulgemisel on eelistatud selline kaevandatud ala korrastamise viis, mis tagab kaevandatud ala edasise toimimise rohevõrgustiku osana. Uute kaevanduste/karjäärade ettenägemisel näha ette asenduskoridor, rakendada leevendusmeetmeid. Kaevandamisloa taotlemisel kaaluda ja vajadusel koostada eksperthinnang rohevõrgustiku sidususe tagamiseks;
- roheline koridori toimimist oluliselt mõjutavate tegevuste puhul (nt maavarade kaevandamine) tuleb vajadusel leida asenduskoridor.

Tika ja Porkuni metskond 27 maakasutuse sihtotstarbeks on määratud maatulundusmaa 100%. Kaevandamiseks taotletav Uudeküla II kruusakarjäär ei asu väärtuslikul maastikul ega väärtuslikul põllumajandusmaal ning luba ei taotleta lubjakivi kaevandamiseks, samuti ei asu taotletav karjäär rannikualast 3 m raadiuses. Samas kattub kavandatud karjäär roheline võrgustikuga. Kohaliku omavalitsuse üksuse soovist tulenevalt esitas taotleja rohevõrgustiku eksperthinnangu, milles märgiti järgmist.

Tapa valla üldplaneeringu peatükk 3.17.5 toob välja, et erinevate allikate põhjal soovitatakse 400-500 m laiust rohekoridori. Analoogne mõte on esitatud Keskkonnaagentuuri tellimusel koostatud töö „Rohevõrgustiku planeerimisjuhend“ tabelis 3-1 (lk 38). Samuti toob rohevõrgustiku planeerimisjuhend välja (tabel 3-1; lk 35), et metsaelupaikade elurikkuse tagamise seisukohast on oluline üldpõhimõte, et maastikus oleks metsaga kaetud vähemalt 50% käsitletavast roheline võrgustiku elemendist.

Vaadeldes roheline võrgustiku koridori piirkonda, kus taotletav mäeeraldis paikneb ning võttes arvesse juba maardla 1. plokil eksisteerivat mäeeraldist (Uudeküla kruusakarjäär), tootmismaad Pätsimäe katastriüksusel (katastritunnus 78701:005:0033) ja maardla ploki 2 pindala (taotletav Uudeküla II kruusakarjäär), on võimalik jõuda järeldusele, et kui 2. ploki kasutusele võtmisel teostada raadamine terve ploki (st terve taotletava mäeeraldise) ulatuses korraga, siis langeks rohevõrgustikuna funktsioneeriva territooriumi pindala antud roheline võrgustiku koridoris alla 80%.

Üldplaneeringus nimetatud 80% on võimalik tagada, kui 2. ploki ala võetakse kasutusele etapiviisiliselt ca 3,5 ha suuruste osadena. Paralleelselt uue tööldõigu kasutusele võtmisega tuleb ammendatud karjääri osas teostada korrastamistööd, et anda korrastatud (taasmetsastatud) ala esimesel võimalusel tagasi loodusele. Taotletava mäeeraldise ala etapiviisilise kasutuselevõtu korral oleks tagatud ka rohevõrgustiku planeerimisjuhendis toodud metsaga kaetuse protsendi eesmärk, mis antud juhul jääks ca 70% juurde. Täiendavalt oleks ala etapiviisilise kasutuselevõtu korral tagatud ka see, et inimõjutustega objektide vahele ja nendest ümberliikumiseks jääks koridori ristlõike vaates maksimaalselt laiad alad (ca 250 kuni 500 m). Siinjuures tuleb arvestada, et alternatiivsete aladena saavad loomad liikuda ka vahetult üldplaneeringu rohevõrgustiku koridorist väljajäetud, kuid funktsionaalselt tervikuna toimivate alade kaudu (nt eelkõige Koplimetsa katastriüksus, tunnus 78701:003:0027).

Porkuni metskond 27 maaüksusel (mäeeraldise loodenurgas) asub ligikaudu 50 m pikkune Sihtasutuse Eesti Terviserajad võrgustikku kuuluv Tamsalu terviseraja lõik ning Tika maaüksusel asub ligikaudu 360 m pikkune matkaraja lõik.

Tapa Vallavolikogu nõustus Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa andmisega järgmistel tingimustel:

- 1. mäeeraldise ala tuleb kasutusele võtta etapiviisiliselt ligikaudu 3,5 ha suuruste osadena;*
- 2. paralleelselt kaevandamisega alustada ammendatud alade korrastamisega;*
- 3. säilitada Tika maaüksusel asuv matkaraja lõik 10 m koridorina ning leida hiljem kaevandatud alale matkaraja jaoks asenduskoridor;*
- 4. säilitada Porkuni metskond 27 maaüksusel (mäeeraldise loodenurgas) asuv terviserada;*
- 5. SKP Invest OÜ hooldab vastavalt kruusakattega teele kehtestatud seisunditaseme nõuetele munitsipaalomandisse kuuluvat Uudeküla-Savalduma teed alates Porkuni metskond 27 kinnistu mahasõidust kuni riigile kuuluva Järva-Jaani-Tamsalu-Kullenga tee nr 15128 teeni.*

SKP Invest OÜ on teatanud, et nõustub Tapa Vallavolikogu tingimustega. Seega peab mäeeraldise kasutuselevõtmine toimuma etappide kaupa ja tervet ala ei paljandata korraga. Kokkuvõtvalt ei ole Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa andmisega ette näha olulist negatiivset mõju rohevõrgustikule ning see ei häiri rohevõrgustiku terviklikku sihipärast toimimist.

Tapa Vallavolikogu nõustus keskkonnaloa andmisega tingimuslikult, mis tähendab, et kohaliku omavalitsuse üksus ei ole näinud vastuolu planeeringuga. Seega ei ole kavandatav tegevus vastuolus Lääne-Viru maakonnaplaneeringus ja Tapa valla üldplaneeringus sätestatuga. Rohevõrgustiku toimimise ja ala läbivate matkaradade kasutamise võimalikkuse tagamiseks

kavandatakse antavale loale seada kõrvaltingimused, mille täpne sõnastus tuuakse välja käesoleva eelhinnangu asjakohastes alapunktides.

Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldise teenindusmaa piirneb põhja poolt Aruküla-Balti elektriõhuliini 220-330 kV (kõrgepingeliin, vid L511) kaitsevööndiga.

Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldise teenindusmaast vahetult lõuna poole jääb avalikult kasutatav Uudeküla-Savalduma (tee nr 7870044) kohalik tee, mis viib riigi kõrvalmaanteele Järva-Jaani – Tamsalu – Kullenga tee (nr 15128).

Uudeküla II kruusakarjääri ala kattub pindalaliselt täielikult Rakvere fosforiidimaardla (registrikaart nr 0192) fosforiidi prognoosvaru 25. plokiga.

Kruusakarjäär jääb kaitsmata põhjaveega alale (keskkonnaregistri kood LTA1000226) ning Pandivere ja Adavere–Põltsamaa nitraaditundlikule alale (keskkonnaregistri kood LTA1000001).

Ümbruskonna maad on valdavalt kaetud metsaga. Uudeküla II kruusakarjääri avamine ja töötamine ei piira ümbruskonna metsamaade kasutamist ega metsa hooldamist ja kasvatamist. Karjäärist ca 300 m kaugusel Pätsimäe kinnistul (katastritunnus 78701:005:0033, tootmismaa 100%) asuvad geoportaali andmetel hoonete varemed. Tegemist on hajaasustusega, lähimad elamud asuvad Tamsalu linnas ja jäävad Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldise teenindusmaast ligikaudu 500 m kaugusele kagu poole ning edela poole Kivimäe (katastritunnus 78701:003:0039) kinnistule. Tamsalu linna elamute ja Kivimäe kinnistu ning taotletava karjääriala vahele jääb ortofoto alusel nii metsamaad kui lagedamat ala.

Karjäärist 2 km raadiusesse jäävad Alupere, Naistevälja, Uudeküla ja Savalduma külad ning Tamsalu linn.

Kaevandamisel veetaseme alandamist (vee väljapumpamist ega ärajuhtimist) ei toimu ning varu väljatakse maksimaalses võimalikus mahus. Häiringute (müra, tolmu) leevendamiseks ja rohevõrgustiku toimimise tagamiseks tuleb kasutusele võtta vajalikud leevendusmeetmed, mis sätestatakse keskkonnaloa kõrvaltingimustes.

Eeltoodust lähtuvalt ei ole kavandatud tegevus vastuolus strateegiliste planeerimisdokumentide ja kehtivate õigusaktidega.

3.1.3. Ressursside, sealhulgas loodusvarade (nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik) kasutamine

Taotletav Uudeküla II kruusakarjäär paikneb kehtiva keskkonnalooga mäeeraldise kõrval, kus ei ole kaevandamisega veel alustatud. Taotletava mäeeraldise ala on valdavalt kaetud metsaga, mis tuleb enne kaevandamisega alustamist raadata ja läheb ressursina kasutusse. Metsaregistri andmetel on taotletava mäeeraldise ja teenindusmaa alale Porkuni metskond 27 kinnistule inventeeritud 6 metsaeraldise (nr 10-13, 36 ja 37). Alale jäävad valdavalt okaspuumetsad, kus peapuuliigina kasvab kuusk, millele lisandub kask. Valdavalt on tegemist noorendiku või valmiva ja latimetsaga, kus kasvava puistu vanuseks on kohati 30-60 aastat, kuid esineb ka lagedat ja selgusetat ala. Peamiselt on tegemist sinilille kasvukohatüübi metsadega. Tika kinnistule metsaeraldise inventeeritud ei ole.

Katendi (kogumahu 34 tuh m³) Uudeküla II kruusakarjääris moodustab kasvukiht (muld), mille paksus on keskmiselt 0,3 m. Mäeeraldiselt eemaldatav katend vallitatakse karjääri äärealale kuni 3 m kõrgustesse aunadesse. Säilitamiseks mulla bioloogilist aktiivsust ei tohi aunasid tihendada. Mulda saab kasutada karjääri hilisemal bioloogilisel korrastamisel metsastamisel.

Taotletav Uudeküla II kruusakarjäär hõlmab täitekruusa aktiivse tarbevaru plokki 2 täielikult. Täitekruusa kasuliku kihi keskmine paksus on 6,49 m, kogu varu asub põhjaveetasemest kõrgemal. Kaevandatava maavara kogus on 705 tuh m³, mis sobib kasutamiseks tsiviil- ja teedehituses. Kaevandamisel vett ära ei juhita ega pumbata välja.

Karjäärirajamisel ja nende töötamise jooksul maastikupilt muutub ja looduslik mitmekesisus paratamatult väheneb. Looduslikult on ala metsamaa, millel on teatud määral väärtus piirkonna elustikule. Seetõttu kaevandamise tulemusel elupaigad looma- ja taimeliikidele vähenevad, maakasutus muutub (metsamaa raadatakse) ja selle asemele rajatakse karjäär. Seda küll ajutiselt, sest pärast kaevandamist ala korrastatakse metsamaaks.

Korrastamisel tuleb karjääri küljed kujundada nii, et oleks tagatud maa ohutu ja otstarbekas taaskasutamine ning maastiku üldilme oleks esteetiliselt vastuvõetav. Uudeküla II kruusakarjääri korrastamistöödega saab alustada paralleelselt kaevandamisega ja tehnoloogiliselt esimesel võimalusel ning suurema osa nõlvadest kujundada juba kaevandamise käigus. Lähtuvalt eksperthinnangust ja kohaliku omavalitsuse üksuse esitatud tingimusest tuleb kaevandamist korraldada ca 3,5 ha suuruste alade kaupa.

Karjääri avamise käigus raadatakse mets ja võsa, mis võib olla elupaigaks mitmetele linnuliikidele. Raadamisel ja katendi koorimisel tuleb muu hulgas arvestada looduskaitseaduse (LKS) § 55 lõikes 6¹ sätestatuga, kuna pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine, pesade kõrvaldamine, samuti lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, on keelatud aastaringelt. Viidatud säte kehtib keskkonnaloa omajale sõltumata sellekohase tingimuse kandmisest loale. LKS ega MaaPS ei kohusta kõrvaltingimust seadma ning keskkonnaloa andmist ei välista vastava kõrvaltingimuse puudumine.

3.1.4. Tegevuse energiakasutus

Peamised energiatarbijad karjääri avamise järgselt on karjääris töötavad seadmed ja masinad. Energiat kulub ettevalmistustöödeks (piiride märkimine, kõrghaljastuse eemaldamine, katendi eemaldamine), maavara kaevandamiseks ja kaevis laadimiseks transpordivahenditele. Maavara kaevandamiseks vett välja ei pumbata ega alandata põhjaveetaset, seega selleks energiast ei kulutata. Maavara peamine kasutusala on ehitus ja teedehitus.

Karjäärile on olemas ligipääs Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldise teenindusmaast vahetult lõuna poole jäävalt avalikult kasutatavalt Uudeküla-Savalduma teelt, mis viib riigi kõrvalmaanteele Järva-Jaani – Tamsalu – Kullenga. Kohaliku omavalitsuse üksus on loa andmisega nõustunud muu hulgas tingimusel, et SKP Invest OÜ hooldab vastavalt kruusakattega teele kehtestatud seisunditaseme nõuetele munitsipaalomandisse kuuluvat Uudeküla-Savalduma teed alates Porkuni metskond 27 kinnistu mahasõidust kuni riigile kuuluva Järva-Jaani-Tamsalu-Kullenga tee nr 15128 teeni. Seega kulub energiat tee korrashoiuks.

3.1.5. Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Maavara kaevandamisega mõjutatakse alati suuremal või vähemal määral looduskeskkonda. Uudeküla II kruusakarjääris kaevandamisel on peamisteks keskkonda mõjutavateks teguriteks maastikupildi visuaalne muutumine, müra, õhusaaste ja võimalik mõju põhjaveele.

Pinna- ja põhjavesi

Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldisel teenindusmaa lähiümbruses veekogud puuduvad. Kruusakarjäär jääb kaitsmata põhjaveega alale (keskkonnaregistri kood LTA1000226) ning Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikule alale (keskkonnaregistri kood LTA1000001). Aniste karstijärvik jääb ca 1,3 km kaugusele ja Savalduma karstiala ca 2 km kaugusele.

Kuna mäeeraldisel geoloogilise uuringu käigus uuringupunktides põhjavett ei täheldatud, palus Keskkonnaamet 22.01.2025 kirjaga nr DM-130322-5 lisainfot piirkonna põhjaveetaseme kohta, tegi ettepaneku mõõta veetaset Kivimäe kinnistu puurkaevus (katastritunnus 78701:003:0039) ning selgitada mõju lähikonna karstinähtustele: Aniste-Einjärve karstivormid, Uudeküla karstiala, Naistevälja karstiala ja Savalduma karstivormid.

SKP Invest OÜ esitas hüdrogeoloogilise eksperthinnangu 17.02.2025 kirjaga, mis on registreeritud KOTKAS-s 19.02.2025 numbriga DM-130322-6. Eksperthinnangu kokkuvõte on järgmine.

Mõju karstinähtustele puudub, kuna karjääri mõju põhjaveele piirneb vaid põhjavee toitumistingimuste mõningase muutumisega mäeeraldisel, mis ei ole piisav tajutavate mõjude tekkeks piirkonna karstisüsteemides. Põhjaveetasemed Pandivere kõrgustiku karstunud lubjakivides levivas maapinnalähedases põhjaveekihi on tulenevalt karstialade hüdrogeoloogia keerukusest varieeruvad. Mäeeraldisest 1 - 2 km kaugusel erinevates ilmakaartes asuvate Eesti Looduse Infosüsteemi (*EELIS*) kantud puurkaevude andmete kohaselt asub põhjaveetasema maapinnast 5 - 25 m sügavusel, absoluutkõrgustel 96 - 118 m. Taolised veetasemete sügavused on Pandivere piirkonnale tüüpilised. Pandivere kõrgustiku karstunud lubjakivides võib põhjaveetasema aasta jooksul sõltuvalt sademete hulgest kõiguda isegi enam kui 5 m, tüüpilisemalt kuni 3,5 m.

Kuna taotletav Uudeküla II mäeeraldis asub liustikujõealist päritolu kõrgendikul, mis on võrreldes idas, läänes ja lõunas asuvate tasandikuliste aladega kuni 15 m kõrgema maapinnareljeefiga, on tõenäoline, et antud mäeeraldisel on põhjaveetasema maapinnast keskmisest sügavamal. Seega võib järeldada, et kuni 121 m abs sügavusele lõikuv karjäär asub täiel määral kõrgemal keskmisest põhjaveetasemest. Arvestades mäeeraldisel paiknemist kohalikul kõrgendikul ja kasuliku kihi lamami sügavust on vägagi tõenäoline, et kaevandamine ei mõjuta tajutaval määral põhjavee režiimi.

Kivimäe kinnistu kaevus ei olnud kaevu konstruktsiooni tõttu veetaset võimalik mõõta, kuid kaevu sügavus on piisav (~40 m), et puudub oht joogivee kättesaadavusele. Kivimäe kinnistu omaniku arvamuse kohaselt ei ole mõõtmise vajalik ega ka võimalik, kuna kaevu konstruktsioon on suletud. Kaev on kombineeritud salv- ja puurkaev. Maapinnast alates koosneb salvkaevu osa kolmest rakkerõngast, millest edasi on rajatud puurauk sügavuseni ligikaudu 40 meetrit maapinnast. Pump asub umbes 38 meetri sügavusel maapinnast. Veevarustusega ei esine probleeme ühelgi aastaajal. Kaev ei ole registrisse kantud.

Kaevandades maavara ülevalpool põhjaveetasel on mõju põhjavee režiimile ja kaevude veetasemetele minimaalne. Teatud määral muutuvad kaevandamist tulenevate reljeefimuutuste tõttu mäeeraldise lähiümbruse voolurežiim ning põhjavee toitumistingimused, kuid kuna mäeeraldis moodustab piirkonna põhjavee toitumisasalast väga väikese osa, saavad taolised muutused olla ainult marginaalse tähendusega ning ei mõjuta tajutaval määral piirkonna põhjavee režiimi. Samadel põhjustel on mõju minimaalne ka karstinähtustele ja karstiala veerežiimile. Lähikonna karstialadest kattub vaid 1,4 km kaugusele itta jääva Uudeküla karstiala potentsiaalne toitumisala taotletava Uudeküla II mäeeraldisega, kuid ka selle puhul moodustab karjäär vaid väikese osa toitealast.

Kuna lubjakivi kattev pinnas eemaldatakse, suureneb mõnevõrra risk põhjavee reostumiseks. Selle riski maandamiseks on oluline lähtuda karjääris rasketehnika vastutustundliku kasutamise põhimõtetest. Kuna kasutatav tehnika sisaldab ja kasutab töötamiseks määrdeaineid ja kütust, siis on võimalik, et esineb nende lekkeid. Kasutades tehniliselt korras seadmeid ja neid regulaarselt hooldades, on lekete tõenäosus väike ja lekked kiiresti avastatavad. Samas ei ole avariolukordade tekkimise tõenäosus suurem, kui mõnes teises rasketehnikaga seotud tegevusalal (nt põllumajandus). Reostuse vältimiseks tuleb rangelt jälgida, et kaevandamis- ja laadimiskohtades ei satuks diiselkütust ega määrdeõli karjääri põhja. Seadmete tankimine ja hooldus peab toimuma väljaspool karjääri või selleks spetsiaalselt ettevalmistatud platsil, mis on varustatud õlitõrje vahenditega. Õnnetuse kohas tuleb reostunud pinnas kiiresti eemaldada ja anda üle vastavat litsentsi omavale jäätmekäitlusasutusele. Seega lisatakse antavale keskkonnaloale kõrvaltingimus järgmises sõnastuses: *masinate korraline hooldus teostada selleks ettevalmistatud platsil*.

Maavara kaevandamine karjääris avaldab mõju pinna- ja põhjavee tasemele ning piirkonna veerežiimile sh kaevudele eelkõige siis, kui põhjavee tasemest allpool oleva maavara kaevandamisel alandatakse (pumbatakse vett välja ja/või suunatakse kraavide abil isevoolselt suublaks olevasse veekogusse) karjääris veetasel või veetase alaneb väljatava maavara mahu arvel. See toob kaasa põhjavee taseme alanemise ja alanduslehtri välja kujunemise karjääri ümbritseval alal. Selline põhjavee taseme alanemine muudab omakorda põhjavee liikumise dünaamikat karjääri mõjualas, kuna karjääris veetase alaneb ning selle tulemusena liigub vesi karjääri suunas, kuni veetase karjääris ja ümbritseval alal on ühtlustunud. Karjääri koguneva vee suunamine eesvoolu muudab suublaks oleva vooluveekogu veerežiimi, suurendades selle vooluhulka. Taotletavas Uudeküla II kruusakarjääris on planeeritud vaid veepealse täitekruusa varu väljamine ja kaevandamise käigus vett ära ei juhita ega pumbata välja. Seega puudub oluline ebasoodne mõju väljakujunenud looduslikule veerežiimile.

Katendi koorimise tõttu suureneb kogu alal otse põhjavette infiltreeruva vihmavee osatähtsus. Alalt eemaldatakse mullakiht, mis täidab olulist osa sademevee sidumisel. Kui enne katendi eemaldamist osa sademeveest omastavad taimed ja osa mullas seotud veest aurustub, siis kasvukihi eemaldamisel on karjäärialal infiltratsioon kiirendatud ja suurem kogus sademeveest jõuab põhjavette.

Eeltoodu kokkuvõtteks, kaevandamise lubamine taotletud ulatuses ei mõjuta oluliselt piirkonna kaeve ega veerežiimi. Kaevandamisel, kaevise laadimisel või masinate hooldamisel ja tankimisel tuleb naftasaaduste pinnasesse ja põhjavette sattumise võimalus minimeerida.

Müra

Tegevusega kaasneva müra levik ümbruskonda sõltub kasutatavast tehnikast, tööprotsessidest ja ümbritsevatest keskkonnatingimustest. Kaevandamise käigus tekib müra peamiselt kahest

allikast: transpordimüra ja kaevandamise käigus masinate poolt tekitatav müra. Välisõhus leviva müraga seonduvat reguleerib atmosfääriõhu kaitse seaduse §-d 55-66 ja keskkonnaministri 16.12.2016 määrus nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ (määrus nr 71).

Punktmüraallikatel (karjääris töötavad masinad nt ekskavaator, rataslaadur, kallurauto) on olulisimaks parameetrik nende tekitatav helivõimsustase. Helivõimsustase on akustiline energia, mida allikas kiirgab. Müratase ehk helirõhutase on helivõimsustaseme ja kauguse funktsioon, mis tähendab, et müratase mingis punktis sõltub allika ja vastuvõtja vahelisest kaugusest ning allika helivõimsustasemest. Täismassiga 12 t ja raskemate veokite müratase on ca 84 – 95 dB, rataslaaduritel ja ekskavaatoritel ca 100 – 109 dB.

Transpordi (joonmüraallikate) puhul on olulisimaks parameetrik liiklussagedus, millest sõltub transpordivahendite müraemissioon keskkonda. Mida suurem on liiklussagedus, seda suuremaks ja ühtlasemaks kujuneb müratase teede lähiümbruses. Lisaks liiklussagedusele mõjutab transpordi puhul müra teket ka teekate (asfalt, kruuskate), liikumiskiirus ja raskete sõidukite osakaal.

Uudeküla II kruusakarjääri lähiala käsitletakse vastavalt määrusele nr 71 kui II kategooria ala, kus tööstusmürale kehtivad järgmised piirväärtused: päeval ajal 60 dB ja öisel ajal 45 dB. Liiklusemüra (nt maanteeliiklus) piirväärtused II kategooria alal on vastavalt: päeval ajal 60 dB (65 dB on lubatud müratundliku hoone teepoolsel küljel) ja öisel ajal 55 dB (60 dB on lubatud müratundliku hoone teepoolsel küljel). Päevane aeg kehtib ajavahemikul 7.00 - 23.00 ja öine aeg kehtib ajavahemikul 23.00 - 7.00.

Ümbruskonnale kõige häirivamat müra tekitab katendi koorimine karjääri avamisel. Lisaks karjääris toimuvale tegevusele tekitab müra ka toodangu väljavedu ja mobiilse sõelumissõlme kasutamine. Lähim elamu jääb Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldisest ligikaudu 500 m kaugusele edela poole Kivimäe (katastritunnus 78701:003:0039) kinnistule, karjääri ja hoonete vahele jääb ortofoto alusel valdavalt lage ala.

Taotluse seletuskirjas on toodud, et juba karjääri avamise etapil võetakse kasutusele meetmed, et kavandatav tegevus mingilgi määral ei mõjutaks negatiivselt ka lähimate inimeste elukeskkonda. Esimese tööna nähakse ette rajada katendi koorimise käigus karjääri piirile katendist vallid, mis on praktikas osutunud väga tõhusateks müra ja õhusaaste leviku tõkestajateks karjääri alast väljapoole. Taotluse seletuskirjas esitatud arvutuste kohaselt on Kivimäe kinnistuni jõudev müratase 46 dB. Lisaks on selgitatud, et karjäär hakkab tööle projektipõhiselt st kui ehitusobjekte pole, siis on karjäär suletud. Töö toimub vaid tööpäevadel, nädalavahetustel ja riiklikel pühadel on karjäär suletud. Töö tegemise ajaks kavandatakse ajavahemikku 8.00-19.00, praktika aga näitab, et tavaliselt jääb karjääride töö aeg siiski vahemikku 8.00-17.00.

Eeltoodud andmete põhjal ei ole eeldatavalt ette näha ülenormatiivse mürahäiringu esinemist väljaspool mäeeraldisse teenindusmaa piire lähima tundliku objekti (vastuvõtja) juures. Keskkonnaloa omajal tuleb siiski tagada seadusega kehtestatud piirnormidest kinnipidamine ning võtta kasutusele kõik võimalikud meetmed mürahäiringu tekke ja leviku vähendamiseks. Arvestades, et vahetult piirneva Uudeküla kruusakarjääri keskkonnaloale kantud kõrvaltingimuse kohaselt on karjääri tööaega piiratud (*töö tohib Uudeküla kruusakarjääris toimuda ainult tööpäevadel (s.o E-R kell 8.00-18.00), nädalavahetustel ja riiklikel pühadel on töö tegemine keelatud*) ning Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa taotleja ei ole Uudeküla

kruusakarjääri keskkonnaloa omaja st puudub võimalus mäetöid planeerida võimalikult vähe häiringuid põhjustavalt, peab Keskkonnaamet põhjendatuks piirata tööaega ka Uudeküla II kruusakarjääris.

Eeltoodu alusel kavandatakse antavale keskkonnaloale seada mürähäiringu leviku vähendamiseks järgmine kõrvaltingimus: *karjääri lubatud tööaeg on E-R kell 8.00-18.00, nädalavahetustel ja riiklikel pühadel on töö tegemine keelatud. Vähem müra põhjustavad tööd (masinate tankimine, hooldus jms) on lubatud igal ajal.*

Osakesed (tolm)

Kruusa kaevandamisel on võimalikeks osakeste ehk tolmu allikateks maavara ammutamis- ja laadimisprotsessid ning toodangu väljaveoga seotud transport. Osakeste eraldumine mäeeraldisel toimuvatest tööprotsessidest sõltub kaevandamise tehnoloogiast, kaevise kohapealsest töötlemisest kui ka ilmastikutingimustest (tuul, sademed jne). Transpordil kaasneb tolmu eraldumine kruuskattega teedel liiklemisel transpordivahendite (eriti raskeveokite) ratastelt ning lahtistelt koormatelt. Veose katmise nõuded on toodud liiklusseadustikus ja selle alamaktides.

Looduslikult on kaevandatav kruus niiske ega põhjusta märkimisväärse õhusaaste tekkimist. Märjaks kvalifitseerub materjal, mille niiskussisaldus on üle 1,3%. Kuna Eesti asub parasvöötmes, on põhjendatud kaevandatava ja töödeldava materjali käsitlemine märjana. Tolm koosneb erineva suurusega tahketest osakestest ning jämedamad osakesed langevad maha kiiremini ja peenemad osakesed aeglasemalt. Tolmu leviku ulatus ja hajumine sõltub peamiselt tuule suunast ja kiirusest ning õhu niiskusest. Tolmu eraldumine on suurem kuiva ilmaga, vihmase või niiske ilmaga see praktiliselt puudub. Mäeeraldiselt tolmu levikut külgnevatele aladele vähendavad alal paiknevad puistangud ning osaliselt ümbritsevad metsaalad. Maavara veol tekkida võivat tolmu on vajadusel võimalik vähendada karjäärisiseste teede niisutamisega.

Tolmu tekke- ja leviku vähendamiseks saab vajadusel karjäärisisestel teedel transpordivahendite liikumise kiirust piirata. Tolmu kontsentratsiooni vähendamiseks intensiivsel kaevandamise perioodil on soovituslik niisutada karjäärisiseseid teid veega, võtta kasutusele niisuti sorteerimissõlmes või katta veokite koormaid katetega.

Keskkonnaministri 14.12.2016 määruse nr 67 „Tegevuse künnisvõimsused ja saasteainete heidete künniskogused, millest alates on käitise tegevuse jaoks nõutav õhusaasteluba“ (*määrus nr 67*) ja selle lisa 1 kohaselt on õhusaasteluba vaja, kui tegevuse käigus eraldub ühe aasta jooksul atmosfääri osakesi (PM_{SUM}) enam kui 1 tonn. Taotluse seletuskirjas toodud arvutuste kohaselt õhusaasteluba vaja ei ole, kuna osakeste summaarne heitkogus ei ületa määru nr 67 sätestatud künniskogust. Taotluse seletuskirjas kasutatud valemi kohaselt oleks aastas maksimaalselt võimalik kaevandada 77 tuh m^3 kruusa, et ei ületataks lubatud künniskogust 1 t/a. Sellest järeldub, et 47 tuh m^3 kruusa kaevandamisel tekkivate osakeste kogus on väiksem määru nr 67 sätestatud künniskogusest, seega selleks keskkonnaloa taotlemine pole vajalik ning tegevusel puudub arvestatav keskkonnarisk tingituna saasteainete välisõhku viimisest.

Tolmu tekib laadimisprotsessi käigus materjali kukkumisel kallurisse, sõelumissõlme või puistangusse. Osakesi tekib ka karjäärialal töötavate masinate ümbruses, kuid nende levik on lokaalse iseloomuga. Kaevandamismasinate poolt tekitatava tolmu hulk on väike, sadestudes praktiliselt õhkutõusmise koha lähedale. Kaugemale võib levida tolmu toodangut vedavatest kallurautodest, kuna nende kiirus on suurem. Kallurid tõstavad tolmu nii karjäärisisestel- kui ka väljaveoteedel. Arvestades, et veokite liikumiskiirus on karjäärides piiratud (tavaliselt kuni

30 km/h) ning karjäärisesed veoteed on lühikesed ja järskude tõusudega, siis ei saa sõidukid suurt kiirust arendada. Töötavates karjäärides tehtud vaatluste järgi võib hinnata, et transpordi tõttu tekkiv õhusaaste võib levida lagedal maastikul keskmise tuulega 200 – 250 m kaugusele.

Transpordil tekkivad tolmu heitkogused sõltuvad liiklusintensiivsusest, kasutatavate masinate massist ja sõidukiirusest, teede peente osakeste sisaldusest, tee laiuusest ja tööajast. Varasemad mõõtmised ja modelleerimised karjäärides liiklusintensiivsusel 35 sõitu/tunnis näitavad, et suuremad tolmu kontsentratsioonid tekivad tee vahetus läheduses.

Tapa Vallavolikogu on keskkonnaloa andmisega nõustunud muu hulgas tingimusel, et SKP Invest OÜ hooldab vastavalt kruusakattega teele kehtestatud seisunditaseme nõuetele munitsipaalomandisse kuuluvat Uudeküla-Savalduma teed alates Porkuni metskond 27 kinnistu mahasõidust kuni riigile kuuluva Järva-Jaani-Tamsalu-Kullenga tee nr 15128 teeni. Ettevõtte on tingimuse täitmisega nõustunud.

Eeltoodu põhjal kavandatakse antavale keskkonnaloale seada tolmuhäiringu leviku vähendamiseks järgmised kõrvaltingimused:

- 1. karjääritegevusega seonduva tolmu leviku piiramiseks tuleb kaevandamise ja vedude perioodil kuival ajal, kui ööpäeva keskmine välistemperatuur on üle +5°C, niisutada karjäärisesid teid ja platse;*
- 2. tööde korraldus karjääris peab tagama, et avalikele teedele ei kanduks liiva ja tolmu;*
- 3. loa omaja hooldab vastavalt kruusakattega teele kehtestatud seisunditaseme nõuetele munitsipaalomandisse kuuluvat Uudeküla-Savalduma teed alates Porkuni metskond 27 kinnistu mahasõidust kuni riigile kuuluva Järva-Jaani-Tamsalu-Kullenga tee nr 15128 teeni.*

Suure koguse tolmu levimine mäeeraldise piiridest välja võib juhtuda ekstreemumitel ehk halbade tingimuste kokkulangemisel (suur tuulekiirus, kuivad tingimused, tööesi on vahetult mäeeraldise piiril). Keskkonnaloa omajal tuleb võtta kasutusele kõik võimalikud meetmed häiringute vähendamiseks.

Valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Lõhnaaine häiringutaseme hindamisel lähtutakse saasteainete lõhnalävedest, kliimaministri 06.07.2023 määruse nr 37 „Lõhnaaine esinemise hindamise kord, hindamisele esitatavad nõuded ja lõhnaaine esinemise häiringutasemed“ nõuetest või kaebuste esinemisest. Lõhnaainetele on kehtestatud häiringutase, mis on seotud lõhnaainete ajalise esinemisprotsendiga aasta lõikes, milleks on 15% aasta lõhnatundidest. See tähendab, et lõhnaainete kontsentratsiooni loetakse häirivaks, kui lõhnaaine kontsentratsioonil 0,25 OU/m³ ületatakse 15% aasta lõhnatundidest. Kruusakarjääri töös ei kasutata kemikaale ega muid tugeva lõhnaga aineid. Tulenevalt eelnevast ning arvestades mäeeraldise avatust tuultele ei põhjusta kaevandamine lõhnaainete esinemist ulatuses, mis võiks ületada lõhna piirnorme.

Valgus-, soojus- ega kiirgusreostust tegevusega ümbruskonnale eeldatavalt ei kaasne. Kruusa kaevandamisega selliseid mõjusid ei teki või on need ebaolulise suurusega.

Vibratsioon

Lähtuvalt töötervishoidu käsitlevatest õigusaktidest on karjääris töötavale tehnikale kehtestatud vibratsiooni piirnormid juba valmistajatehases. Karjääris töötav tehnika peab vastama kehtestatud normidele. Uudeküla II kruusakarjäär ei viida läbi lõhkamisi, seega vibratsiooni tekkimist kavandatava tegevuse elluviimisel ette näha ei ole.

3.1.6. Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Jäätmeseaduse § 7¹ lõike 1 kohaselt loetakse kaevandamisjäätmeteks jäätmed, mis on tekkinud maavarade uuringute, maavarade kaevandamise, rikastamise ja ladustamise ning kaevandamise töö tulemusena. Selle kohaselt võib mäeeraldisel kirjeldatud tegevuse tulemusel kaevandamisjäätmeteks kvalifitseerida kooritud katendit (kokku 34 tuh m³). Kaevandamise käigus tootmisjäätmeid ei teki.

Taotluse kohaselt korrastatakse karjäär metsamaaks ja katend kasutatakse korrastamistööl või võõrandatakse. Eelnevale tuginedes ei ole antavale keskkonnaloale jäätmete eriosa lisamine vajalik.

Karjäärialale on keelatud prügi ladustada. Keskkonnale ohtlikud jäätmed tuleb koguda teistest jäätmetest eraldi (määrdeõlid, pliikud, patareid, õlised kaltsud jms) ja käidelda nõuetekohaselt (viia jäätmejaama vms).

3.1.7. Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Kaevandamisel tuleb rangelt jälgida, et ei satuks kütust või õli pinnasesse. Mäetööl on potentsiaalseteks reostusallikateks karjääri mäemasinate tehnilised avariid. Selle tulemusel võib pinnasesse sattuda diiselkütust ja/või määrdeaineid, millega võidakse saastada nii pinnast kui ka vett. Selle vältimiseks tuleb pidevalt jälgida masinate tehnilist seisundit ning planeerida karjääri projektis avariide likvideerimise viisid. Tuleb tagada kütte- ja määrdeainete pinnasesse sattumise vältimiseks ettenähtud kaitsevahendite olemasolu ja korrashoid. Remontimine peab toimuma selleks ettenähtud kohtades. Võimaliku tekkinud reostuse likvideerimiseks peab olema karjääris töötajatel teada kindel tegevusplaan.

3.1.8. Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide oht, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide oht teaduslike andmete alusel

Tegevuse seisukohast asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide oht puudub.

3.2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1. Olemasolev ja planeeritav maakasutus ning seal toimuv või planeeritav tegevus

Ülevaade planeeritavast maakasutusest ja kavandatud tegevusest on toodud punktides 3.1.1. ja 3.1.2 ning siinkohal ei korrata. Alale on kavandatud kruusakarjäär, mistõttu maakasutus muutub (metsamaa raadatakse) ja selle asemele rajatakse karjäär. Seda küll ajutiselt, sest pärast kaevandamist ala korrastatakse metsamaaks.

3.2.2. Alal esinevad loodusvarad (sh maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime)

Maastikuliselt paikneb Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldis Pandivere kõrgustikul, kus maapinna absoluutsed kõrgused jäävad 125...133 m vahemikku. Aluspõhja moodustab Siluri ladestu Varbola kihistu (O3-S1vr) detriitne savikas muguljas lubjakivi mergli vahekihtidega ja mikrokristalne lubjakivi. Uudeküla II kruusakarjääri ala kattub pindalaliselt täielikult Rakvere

fosforiidimaardla (registrikaart nr 0192) fosforiidi prognoosvaru 25. plokiga.

Kattekihi moodustab kasvukiht (muld) paksusega 0,3 m. Kasuliku kihi moodustab liustikujõeline (Q1jrVr_fg) kruus, veeriste, munakate ja väga savise eriteralise liivaga. Täitekruusa (plokk 2 aT) kasuliku kihi keskmine paksus on 6,49 m, aktiivse tarbevaru maht 733 tuh m³. Kogu varu asub põhjaveetasemest kõrgemal. Kasuliku kihi lamami moodustab lubjakivi.

Täitekruusa 2. plokis on 20 lõimiseanalüüsi põhjal on savi- ja tolmuosakeste (<0,063 mm) sisaldus vahemikus 2,3...10,0% (kaalutud keskmisena 6,3%). Liivafraktsiooni (0,063...2,0 mm) osakaal on 3,9...46,9% (kaalutud keskmisena 10,4%). Kruusafraktsiooni (2,0...20 mm) osakaal on 5,0...13,0% (kaalutud keskmisena 7,9%). Lähimõõduga üle 20 mm osakeste sisaldus on 32,0...85,0% (kaalutud keskmisena 75,3%). Lähimõõduga üle 31,5 mm osakeste sisaldus proovides on 27,0...83,0% (kaalutud keskmisena 71,7%).

Lisaks lõimisele määrati kuues koondproovis jämepurdsest materjalist valmistatud killustiku (fraktsioon 10...14 mm) purunemiskindlus Los Angelese (LA) katsel. Uudeküla II kruusakarjääri kaalutud keskmine purunemiskindlus on 38. Ehituskruusa purunemiskindluse kategooria on Los Angelese katsel 35 või väiksem. Uudeküla II kruusakarjääri kruus ei vasta ehituskruusa nõuetele ja kvalifitseerub täitekruusaks.

Looduslikul kujul saab jämepurrurikast kruusa kasutada täitepinnasena. Peale jämepurdse materjali väljasõelumist saab liiva kasutada valikuliselt ehitussegudes. Purustatud kruus sobib kruusateede ehituseks ja remondiks.

Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldise teenindusmaa lähiümbruses veekogud puuduvad. Kruusakarjäär jääb kaitsmata põhjaveega alale ning Pandivere ja Adavere–Põltsamaa nitraaditundlikule alale. Aniste karstijärvik jääb ca 1,3 km kaugusele ja Savalduma karstiala ca 2 km kaugusele.

Mäeeraldise geoloogilise uuringu käigus uuringupunktides põhjavett ei täheldatud. Hüdrogeoloogilise eksperthinnangu kohaselt mõju karstinähtustele puudub, kuna karjääri mõju põhjaveele piirneb vaid põhjavee toitumistingimuste mõningase muutumisega mäeeraldisel, mis ei ole piisav tajutavate mõjude tekkeks piirkonna karstisüsteemides. Kaevandades maavara ülevaalt pool põhjaveetasel on mõju põhjavee režiimile ja kaevude veetasemetele minimaalne. Kaevandamisel veevõttu ei toimu.

Taotletava mäeeraldise ala on valdavalt kaetud metsaga, mis tuleb enne kaevandamisega alustamist raadata. Metsaregistri andmetel on taotletava mäeeraldise ja teenindusmaa alale Porkuni metskond 27 kinnistule inventeeritud 6 metsaeraldist. Valdavalt on tegu okaspuumetsadega, kus peapuuliigina kasvab kuusk. Esineb nii noorendikku kui valmivat ja latimetsa ning lagedat. Peamiselt on tegemist sinilille kasvukohatüübi metsadega. Tika kinnistule metsaeraldisi inventeeritud ei ole. Raadamisel ja katendi koorimisel tuleb muu hulgas arvestada LKS § 55 lõikes 6¹ sätestatuga. Metsateatise esitamise järgselt kontrollitakse kavandatava raie vastavust õigusaktide nõuetele (sh looduskaitseelised piirangud).

Mäenduslikud kaevandamistingimused on võrdlemisi lihtsad, kogu kaevandamiseks taotletav varu asub pealpool põhjaveetasel. Enne kaevandamise alustamist tuleb eemaldada mäeeraldisel kasvavad puud ja juurida kannud ning seejärel koorida kattekiht. Kaevandamisel veetasel ei alandata. Kuna kaevandamiseks taotletav ala kattub rohevõrgustikuga, peab mäeeraldise kasutuselevõtmine ja korrastamine toimuma etappide kaupa (ca 3,5 ha suuruste aladena).

Kokkuvõtvalt ei ole Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa andmisega ette näha olulist negatiivset mõju rohevõrgustikule ning see ei häiri rohevõrgustiku terviklikku sihipärast toimimist. Kaitsealuste liikide leiukohti ja elupaiku ei ole taotletava karjääri alale registreeritud.

Kruus looduses ei taastu, mistõttu on tegemist taastumatu loodusvaraga ning puudub looduskeskkonna vastupanuvõime. Kaevandamise käigus muutub kaevandatava ala maastik ja looduslik mitmekesisus täielikult, kuid see on hilisemalt taastatav karjäärialala korrastamisega. Taotletava Uudeküla II kruusakarjääri korrastamise suunaks on metsamaa.

3.2.3. Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasustusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Maavara kaevandamisega kaasneb mäeeraldise piires mäetööde käigus maastiku muutus ja olemasoleva taimkatte hävimine. Planeeritav tegevus sarnaneb oma olemuselt ehitustegevusega. Nagu iga ehitustegevusega, võib ka maavara kaevandamisega kaasneda keskkonnahäiringuid. KeÜS § 3 lõike 1 kohaselt on keskkonnahäiring inimtegevusega kaasnev vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale. Keskkonnaloaga lubatud tegevusega kaasneda võivateks peamisteks keskkonnamõjudeks on kaevandamise tehnoloogilise protsessiga kaasnev müra ja osakeste heide välisõhku ning mõju maastikule ja maakasutusele.

Maa- ja Ruumiameti kaardirakenduse andmetel Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldisel, teenindusmaal ega karjääri mõjupiirkonnas, milleks on eeldatavalt ca 250-300 m, ei ole Natura 2000 võrgustiku alasid. Kaitsealuseid elupaigatüüpe mäeeraldisel ja teenindusmaal ei ole. Taotletaval mäeeraldisel ning selle mõjupiirkonnas puuduvad märgalad, jõeäärsed alad, jõesuudmed ja merekeskkond.

Rohevõrgustik

Rohevõrgustik on eri tüüpi ökosüsteemide ja maastike säilimist tagav ning asustuse ja majandustegevuse mõjusid tasakaalustav looduslikest ja poollooduslikest kooslustest koosnev süsteem, mis koosneb tugialadest ja neid ühendavatest rohekoridoridest. Kaevandamiseks taotletav ala kattub rohevõrgustikuga, millega seonduvat on pikemalt käsitletud eelhinnangu punktis 3.1.2 ja siinkohal ei korrata. Kui kaevandamise käigus eemaldatakse kogu alalt looduslik taimestik korraga, siis rohevõrgustiku ulatus väheneb alla üldplaneeringus lubatud määra. Tapa Vallavolikogu nõustus Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloa andmisega järgmistel tingimustel:

- 1. mäeeraldise ala tuleb kasutusele võtta etapiviisiliselt ligikaudu 3,5 ha suuruste osadena;*
- 2. paralleelselt kaevandamisega alustada ammendatud alade korrastamisega.*

Ettevõtte on kohaliku omavalitsuse üksuse esitatud tingimustega nõustunud. Rohevõrgustiku planeerimisjuhend toob välja, et metsaelupaikade elurikkuse tagamise seisukohast on oluline üldpõhimõte, et maastikus oleks metsaga kaetud vähemalt 50% käsitletavast rohelisest võrgustiku elemendist. Looduslikult on ala metsamaa, millel on teatud määral väärtus piirkonna elustikule. Seetõttu kaevandamise tulemusel elupaigad looma- ja taimeliikidele vähenevad. Elurikkuse säilitamise eesmärgil tuleb raadamistööd teha väljaspool loomade ja lindude sigimisperioodi.

Eeltoodu alusel tuleb taotletavas Uudeküla II kruusakarjääris kaevandamisel arvestada järgmiste nõuete ja leevendusmeetmetega, mille sõnastusi on parema arusaadavuse huvides täiendatud järgmiseks:

- 1. mäeeraldise ala tuleb kasutusele võtta etapiviisiliselt ligikaudu 3,5 ha suuruste osadena st järgmisele osale ei liiguta enne, kui eelmine osa on ammendatud ja alustatud taasmetsastamisega;*
- 2. paralleelselt kaevandamisega alustada ammendatud alade korrastamisega;*
- 3. vajalikud raadamistööd teostada väljaspool loomastiku ja linnustiku sigimisperioodi.*

Muud kaitstavad ja piiranguid põhjustavad objektid

Keskkonnaametile teadaolevalt ei esine taotletava karjääri mõjupiirkonnas alasid, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid oleks ületatud või võidakse ületada. Karjäär ei asu tiheasustusalal ning sellel puuduvad kultuurimälestiste registrisse kantud kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alad. Lähim arheoloogiamälestis jääb enam kui 1,2 km kaugusele (arheoloogiamälestis kivikalme, kultuurimälestiste registri kood 10545). Planeeritav tegevus ei mõjuta mälestise seisukorda ega püsijäämist.

Maa- ja Ruumiameti pärandkultuuri kaardirakenduse kohaselt on karjäärialast ca 400 m kaugusele inventeeritud pärandkultuuri objektina raketibaas (objekti tüüp: okupatsiooniaja objektid; objektist või tema esialgsest funktsioonist säilinud 50-90%).

Pärandkultuuri all mõistetakse Maa- ja Ruumiameti geoportaali pärandkultuuri andmebaasi tähenduses eelmiste põlvkondade poolt pärandunud inimtekkelisi objekte maastikus, mis omavad mingit pärimuslikku taustateavet ja kultuurilist väärtust eeskätt kohalikule kogukonnale. Pärandkultuuri objektid ei ole riikliku kaitse all, nende säilimine on eeskätt maaomanike endi kätes.

Taotletavast karjäärist ca 2,9 km kaugusel asub lähim kaitstav looduse üksikobjekt Künnapuud (pulmajalakad; üksikpuu, KLO4001109). Planeeritav tegevus ei mõjuta üksikobjekti seisukorda ega selle püsijäämist.

Looduskaitsealad ja kaitstavad looduse üksikobjektid

Alupere looduskaitseala (KLO1000677) jääb karjääri piirist ligikaudu 120 m põhja poole. Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi. Taotletavat mäeeraldist lahutab Alupere looduskaitsealast kõrgepingeliini koridor, mistõttu mäeeraldise kaevandamiseks ettevalmistamise käigus toimuv metsa raadamine kaitsealale jäävate koosluste valgustingimusi ei muuda. Uudeküla II kruusakarjääris paikneb kaevandatav maavara põhjaveetasemest kõrgemal, seega kaevandamine ei riku piirkonna veerežiimi.

Kõige kriitilisemad ohutegurid on intensiivne metsaraie, kuivendus- ja veerežiimi muutmine ning elupaikade killustumine. Taotletavas Uudeküla II kruusakarjääris on planeeritud vaid veepealse täitekruusa varu väljamine ja kaevandamise käigus vett ära ei juhita ega pumbata välja. Seega puudub oluline ebasoodne mõju väljakujunenud looduslikule veerežiimile. Vajalike raadamistööde ja elupaikade vähenemise mõju karjääri alal looduskaitsealani eeldatavasti ei ulatu.

Arvestades eeltoodut, on välistatud negatiivsed mõjud Alupere looduskaitsealale ja seal

olevatele metsakooslustele.

Natura 2000 alad

Uudeküla II kruusakarjääri piires ega lähiümbruses ei asu Natura 2000 linnu- ega loodusalasid, lähim jääb mäeeraldisest umbes 5,5 km kaugusele (Porkuni loodusala RAH0000374).

Arvestades eeltoodut ehk kaugust mäeeraldisest, on välistatud negatiivsed mõjud Natura 2000 aladele ja Natura eelhindamise teostamine ei ole vajalik.

Natura elupaigatüübid

Lähim Natura elupaigatüüp 3180 karstijärved ja -järvikud jääb umbes 1,5 km kaugusele Savalduma karstialale. Tolmuhäiringut nii kaugele ei ole eeldada. Veerežiimi muutmist ei toimu, mistõttu mõju elupaigatüübile pole oodata.

Kaitsealused liigid

Lähimad kaitsealuste liikide elupaigad jäävad mäeeraldisest umbes 3 km kaugusele. Kuna tolmu- ega mürahäiring nii kaugele ei ulatu ning kaevandamise käigus põhjavee alandamist ei toimu, siis mõju kaitsealustele liikidele ei ole oodata.

Metsa vääriselupaigad

Lähimad metsa vääriselupaigad jäävad mäeeraldisest umbes 3 km kaugusele. Kuna tolmu- ega mürahäiring nii kaugele ei ulatu ning kaevandamise käigus põhjavee alandamist ei toimu, siis mõju neile ei ole oodata.

Mõju maastikule

Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldis paikneb metsamaal. Ala kaevandamiseks ette valmistamisel raadatakse mets, mis muudab mõnevõrra maastikupilti, kuid lisanduv pindala on väike (11,29 ha) ning jääb koos mäeeraldisest idas asuva Verston Eesti OÜ Uudeküla kruusakarjääriga enamikust vaatesuundadest puistuga ümbritsetuks, mistõttu ümbritsevalt maastikult, välja arvatud Uudeküla-Savalduma tee, karjääriale vaateid ei avane. Seega jääb mõju maastikule väheoluliseks. Riiklikul tasandil puuduvad taotletaval mäeeraldisel ning selle mõjupiirkonnas tähelepanuväärsed pinnavormid.

Järeldused

Kaevandamistegevusega kaasneda võiva osakeste heitme või müra häiringu mõju ei ulatu kaevandamistegevuseks kasutatavale tehnoloogiale õigusaktidega seatud tehnilistest piirangutest ja väljatava maavara looduslikust niiskusest tulenevalt eeldatavalt kaugemale kui 250-300 m. Kuivema ilma korral, avamaal võib välisõhku paiskuv osakeste kogus tugevama tuule korral kanduda ka mainitust kaugemale. Keskkonnaloa omajal tuleb võtta kasutusele kõik võimalikud meetmed häiringute vähendamiseks.

Karjääri töötamise jooksul looduslik mitmekesisus paratamatult vaesub. See saab hakata taastuma peale karjääri korrastamist. Pärast varu ammendamist kujuneb mäeeraldisel alale ca 11 ha suurune metsaala.

Kaevandamise lubamine taotletud ulatuses ei halvenda väljakujunenud põhjavee režiimi, kuna pealpool veetasel asuva varu väljamiseks puudub vajadus vett välja juhtida või pumbata.

Kumulatiivset mõju on oluline hinnata, kui kavandatavast tegevusest lähtuv mõju kombineerituna teiste tegevuste mõjudega ajas ja ruumis võib muutuda märkimisväärselt oluliseks. Teisisõnu tuleb kahe tegevuse kumulatiivset mõju hinnata, kui planeeritava tegevuse mõju keskkonnale on väheoluline, kuid kumulatiivne mõju teise tegevusega võib olla paljutähendav. Kaevandamine ja metsa raadamine on piisavalt erineva mõjuga ja erineval ajal toimuvad tegevused selleks, et nende kahe tegevuse eraldiseisev kumulatiivse mõju hindamise läbiviimine oleks keskkonnaloa taotluse menetluse raames põhjendatud või otstarbekas. Kuigi keskkonnaluba maavara kaevandamiseks on raadamiseks loa saamise eelduseks, ei tähenda see automaatselt, et iga loa väljastamisele järgneks raadamine. Raadamist ja kaevandamist on lubatud teha erinevate tsoonide kaupa, et minimeerida mõju looduskeskkonnale.

3.2.4. Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

KeÜS § 23 lõige 1 sätestab, et igaühel on õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, millega tal on oluline puutumus. Lõike 2 kohaselt on oluline puutumus isikul, kes viibib tihti mõjutatud keskkonnas, kasutab sageli mõjutatud loodusvara või kellel on muul põhjusel eriline seos mõjutatud keskkonnaga. KeÜS § 3 lõike 1 kohaselt on keskkonnahäiring ka selline ebasoodne mõju keskkonnale, mis ei ületa arvulist normi või mis on arvulise normiga reguleerimata. Siiski tuleb võimaliku keskkonnahäiringu tekkimist võimalusel ennetada ning kui see pole võimalik, võtta kasutusele leevendusmeetmed. Keskkonnaloa omanikul on kohustus hüvitada kaevandamisega tekitatud kahju sõltumata oma süüist (MaaPS § 93 lõige 1).

Uudeküla II kruusakarjääris kaevandamisel on peamisteks keskkonda mõjutavateks teguriteks maastikupildi visuaalne muutumine, müra ja õhusaaste.

Ümbruskonna maad) on valdavalt kaetud metsaga. Taotletavast Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldisest vahetult ida poole jääb Verston Eesti OÜ Uudeküla kruusakarjäär, kus ei ole kaevandamisega veel alustatud. Karjäärist ca 300 m kaugusel Pätsimäe kinnistul asuvad geoportaali andmetel hoonete varemed.

Tegemist on hajaasustusega, lähimad elamud asuvad Tamsalu linnas ja jäävad Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldisel teenindusmaast ligikaudu 500 m kaugusele kagu poole ning edela poole Kivimäe (katastritunnus 78701:003:0039) kinnistule. Tamsalu linna elamute ja Kivimäe kinnistu ning taotletava karjäärialala vahele jääb ortofoto alusel nii metsamaad kui lagedamat ala.

Kaevandamisel veetaseme alandamist (vee väljapumpamist ega ärajuhtimist) ei toimu ning varu väljatakse maksimaalses võimalikus mahus. Võimalik mõju põhja- ja pinnaveele on seotud kaevandamiseks kasutatavate seadmete avariilukordadega. Kuna kasutatav tehnika sisaldab ja kasutab töötamiseks määrdeaineid ja kütust, siis on võimalik, et esineb nende lekkeid. Kasutades tehniliselt korras seadmeid ja neid regulaarselt hooldades, on lekete tõenäosus väike ja lekked kiiresti avastatavad. Samas avariilukorra tekkimise tõenäosus ei ole suurem, kui mõnes teises rasketehnikaga seotud tegevusalal (nt põllumajandus).

Mingil määral võib esineda kumulatiivset mõju mõlemal mäeeraldisel samaaegselt kaevandades ja sama väljaveoteed kasutades. Ei saa välistada vähese koosmõju tekkimist Uudeküla kruusakarjääriga müra ja õhusaaste osas, kui kummaski karjääris ei kasutata müra ega tolmu levikut tõkestavaid meetmeid. Häiringute (müra, tolm) leevendamiseks ja

rohevõrgustiku toimimise tagamiseks tuleb kasutusele võtta vajalikud leevendusmeetmed, mis sätestatakse keskkonnaloale kõrvaltingimustes.

Maavara kaevandamisel tekkiv tolmu kogus on minimaalne tulenevalt kruusa looduslikust niiskusest. Transpordil tekkiva õhusaaste vältimiseks tuleb karjääriseseid teid regulaarselt niisutada või töödelda vastavate vahenditega. Väljaspool mäeeraldist ja selle teenindusmaad asuvate avalikus kasutuses olevate teede korrashoiu eest vastutab tee omanik, sõlmides vajadusel selleks vajalikke kokkuleppeid teed kasutada soovivate isikutega. Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnaloale lisatakse kõrvaltingimus, mis kohustab väljaveoteed hooldama vastavalt Tapa Vallavolikogu esitatud nõuetele.

Porkuni metskond 27 maaüksusel (mäeeraldise loodenurgas) asub ligikaudu 50 m pikkune Sihtasutuse Eesti Terviserajad võrgustikku kuuluv Tamsalu terviseraja lõik ning Tika maaüksusel asub ligikaudu 360 m pikkune matkaraja lõik. Võib eeldada, et matkaradu kasutatakse sageli ning on virgestusvõimalustena olulised. Tapa Vallavolikogu esitatud tingimuste kohaselt tuleb a) säilitada Tika maaüksusel asuv matkaraja lõik 10 m koridorina ning leida hiljem kaevandatud alale matkaraja jaoks asenduskoridor b) säilitada Porkuni metskond 27 maaüksusel (mäeeraldise loodenurgas) asuv terviserada. Kohaliku omavalitsuse üksuse otsuses on muu hulgas veel kirjeldatud, et 09.12.2024 toimunud kohtumisel lepidi kokku järgnevas: ettevõtte säilitab matkaraja lõigu 10 m laiuse koridorina ning sellel alal ei kaevandata. Koridoris säilitatakse haljastus. Matkaraja koridori nõlvad kindlustatakse selliselt, et ei tekiks varisemist. Mäeeraldise loodenurgas asuv suusarada säilitatakse ning kaevandamise tegevus lahendatakse selliselt, et Pätsimäe idanõlv ei hakkaks varisema.

Kuna loa taotleja on kohaliku omavalitsuse üksuse tingimustega nõustunud, lisatakse need antavale keskkonnaloale. Kirjeldatud tingimustest üheselt arusaamise ja täitmise huvides peab Keskkonnaamet vajalikuks täiendada neid järgmiselt:

1. säilitada (sh haljastus) Tika maaüksusel asuv matkaraja lõik 10 m koridorina ning kui soovitakse selle all olev varu hiljem siiski väljata, tuleb koostöös kohaliku omavalitsusega leida ammendatud alale matkaraja jaoks asenduskoridor. Tagada karjääri piires kulgeva rajalõigu ohutu läbitavus igal ajal.
2. säilitada Porkuni metskond 27 maaüksusel (mäeeraldise loodenurgas) asuv terviserada ning tagada karjääri piires kulgeva rajalõigu ohutu läbitavus igal ajal.

Tasakaalu hoidmine inimeste heaolu ja kaevandamistegevuse vahel on oluline. Mõistetavalt võib tulenevalt iga indiviidi isiklikust tundlikkusest olla maavarade kaevandamisel ebasoodne mõju vaatamata võimaliku häiringu õigusaktides sätestatud normeeritud piiridesse jäämisel. Kuivõrd keskkonnaloale andmisest keeldumiseks pole alust, on otstarbekas kaaluda keskkonnaloale kõrvaltingimuste lisamist tekkida võivate keskkonnahäiringute vähendamiseks.

3.3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Eelnevast lähtudes võivad Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldisel kaevandamistegevusega kaasnevateks peamisteks mõjudeks olla mõju välisõhule ja maastikule.

3.3.1. Mõju suurus, mõjuala ulatus, mõju ilmnemise tõenäosus ja aeg, mõju laad, tugevus, kestus, sagedus ja pöörduvus

Keskkonnaamet käsitleb kavandatava tegevuse mõjualana Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldise teenindusmaad ning ca 250-300 m ümber selle, kuna nii kaugele võib teoreetiliselt ulatuda müra- või tolmuhäiring. Arvutuslikult jäävad mõju suurused kehtestatud piirnormidesse. Arvestades taotletava Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldise asukohta, seda ümbritsevat metsamaad ning elanikkonna kaugust nimetatud mäeeraldisest, võib eeldada, et kavandatav tegevus ei põhjusta olulist negatiivset keskkonnamõju.

Kaevandamistegevusega kaasnevad häiringud avalduvad kaevandamise käigus keskkonnaloa kehtivusaja (15 aastat) jooksul. Perioodil, kui kaevandamist ei toimu, kavandataval tegevusel otseseid mõjusid ei ole v.a. visuaalne häiring.

Pärast kaevandamistegevuse lõppemist ning ala korrastamist lõpeb ka kavandatava tegevuse mõju. Eelhindangu järelduste kohaselt ei teki kavandatava tegevuse elluviimisel olulist negatiivset keskkonnamõju, samas ümbritsevale keskkonnale häiringuid (eelkõige müra, õhusaaste) võib siiski tekkida. Siiski võib eeldada, et häiringute esinemine ei ole niivõrd märgatav, kuna karjääris on kavandatud kaevandada projektipõhiselt st kui piirkonnas ehitusobjekte pole, siis karjäär seisab.

3.3.2. Mõju piiriülesus

Riigipiiri ülest mõju ette näha ei ole, riigipiir jääb karjäärialast enam kui 100 km kaugusele.

3.3.3. Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Taotletava Uudeküla II kruusakarjääri lähiala hõlmab enamuses metsamaad, aga on ka põllumajandusmaad, teid ja inimasustust. Taotletavast alast ~0,5 km kaugusele jääb Tamsalu linn. Lähiumbruses suurtööstusi ei ole.

Taotletavast Uudeküla II kruusakarjääri mäeeraldisest vahetult ida poole jääb Uudeküla kruusakarjäär (maavara kaevandamise keskkonnaluba nr KL-520320, kehtivusaeg 23.05.2024-23.05.2039). Ei saa välistada vähese koosmõju tekkimist Uudeküla kruusakarjääriga müra ja õhusaaste valdkonnas, kui kummaski karjääris ei kasutata müra ega tolmu levikut tõkestavaid meetmeid. Tekkida võivate häiringute vähendamiseks lisab Keskkonnaamet keskkonnaloale asjakohased kõrvaltingimused.

Kaevandamiseks taotletaval alal kulgevad erinevad matkarajad. Nende ohutu kasutamine peab olema tagatud igal ajal.

Eeltoodu kokkuvõtteks võib järeldada, et olulist koosmõju lähipiirkonna teiste tegevustega ei teki. Keskkonnaloa omanik peab siiski täitma kõiki asjakohaseid õigusaktides sätestatud nõudeid ja loale kantavaid kõrvaltingimusi ning tegema omalt poolt kõik võimaliku, vähendamaks tekkivate keskkonnahäiringute esinemist ning levimist. Näiteks saab keskkonnaloa omaja läbi mõelda karjääris töötavate masinate ja katendivallide paigutuse. Samuti tuleb kinni pidada raadamise ja kaevandamise etapilisuse nõudest ja ka teistest keskkonnaloale seatavatest kõrvaltingimustest.

3.3.4. Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Uudeküla II kruusakarjääris kaevandamisega kaasneda võivaid keskkonnahäiringuid on pikemalt käsitletud käesoleva eelhinnangu punktides 3.1.5., 3.1.7 - 3.1.8., 3.2.3.-3.2.4 ja 3.3 ning siinkohal ei korrata. Eelhinnangus esitatud kaalutluste alusel kavandab Keskkonnaamet keskkonnahäiringute leevendamiseks lisada antavale keskkonnaloale järgmised asjakohased kõrvaltingimused:

1. masinate korraline hooldus teostada selleks ettevalmistatud platsil;
2. karjääritegevusega seonduva tolmu leviku piiramiseks tuleb kaevandamise ja vedude perioodil kuival ajal, kui ööpäeva keskmine välistemperatuur on üle +5°C, niisutada karjäärisiseseid teid ja platse;
3. tööde korraldus karjääris peab tagama, et avalikele teedele ei kanduks liiva ja tolmu;
4. loa omaja hooldab vastavalt kruusakattega teele kehtestatud seisunditaseme nõuetele munitsipaalomandisse kuuluvat Uudeküla-Savalduma teed alates Porkuni metskond 27 kinnistu mahasõidust kuni riigile kuuluva Järva-Jaani-Tamsalu-Kullenga tee nr 15128 teeni;
5. mäeeraldise ala tuleb kasutusele võtta etapiviisiliselt ligikaudu 3,5 ha suuruste osadena st järgmisele osale ei liiguta enne, kui eelmine osa on ammendatud ja alustatud taasmetsastamisega;
6. paralleelselt kaevandamisega alustada ammendatud alade korrastamisega;
7. vajalikud raadamistööd teostada väljaspool loomastiku ja linnustiku sigimisperioodi;
8. karjääri lubatud tööaeg on E-R kell 8.00-18.00, nädalavahetustel ja riiklikel pühadel on töö tegemine keelatud. Vähem müra põhjustavad tööd (masinate tankimine, hooldus jms) on lubatud igal ajal;
9. säilitada (sh haljastus) Tika maaüksusel asuv matkaraja lõik 10 m koridorina ning kui soovitakse selle all olev varu hiljem siiski väljata, tuleb koostöös kohaliku omavalitsusega leida ammendatud alale matkaraja jaoks asenduskoridor. Tagada karjääri piires kulgeva rajalõigu ohutu läbitavus igal ajal;
10. säilitada Porkuni metskond 27 maaüksusel (mäeeraldise loodenurgas) asuv terviserada ning tagada karjääri piires kulgeva rajalõigu ohutu läbitavus igal ajal.

Vajadusel täpsustatakse keskkonnaloale kantavate kõrvaltingimuste sõnastust keskkonnaloa andmise korralduses.

3.4. Eelhinnangu järeldus

Eelhindamise tulemusena järeldab Keskkonnaamet, et kavandataval tegevusel puudub oluline keskkonnamõju, kuna:

1. kavandatav tegevuskoht ei asu Natura 2000 võrgustiku alal ning kavandatava kaevandamisega ei mõjutata Natura 2000 võrgustiku alasid ebasoodsalt;
2. eelhindamise tulemusena selgus, et leevendusmeetmete kasutamisel eeldatavalt ei ületata kaevandamisel piirmäärasid müra ja õhusaaste osas;
3. eelhindamise tulemusena selgus, et kaevandamine ei mõjuta väljakujunenud põhjavee režiimi, kuna kaevandamine toimub olemasolevat veerežiimi muutmata ja reostuse teket tuleb hoolega vältida;
4. mäeeraldisel looduslik maastik kaevandamistööde käigus hävib, kuid see on kvalitatiivselt hiljem taastatav maa-ala korrastamisega;
5. kaevandamine ei avaldada negatiivset mõju kaitsealustele liikidele.

KeHJS § 11 lõike 8¹ kohaselt KMH algatamata jätmise otsus peab muu hulgas sisaldama asjakohaseid KeHJS § 6¹ lõike 1 punkti 6 alusel esitatud kavandatava tegevuse erisusi või keskkonnameetmeid muidu ilmned võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks. Määruse nr 31 § 5 lõike 2 järgi, kui eelhinnangu järelduseks on kavandatava tegevuse KMH algatamata jätmise, esitatakse eelhinnangus põhjendatud juhul ettepanekud vajalikeks keskkonnameetmeteks.

KeHJS § 3³ lõike 1 järgi keskkonnameetmed on kavandatava tegevuse elluviimisega kaasneva ebasoodsa keskkonnamõju ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise ning põhjendatud juhul heastamise meetmed. Keskkonnameetmete hulka arvatakse ka keskkonnaseire. KeHJS § 3³ lõike 2 kohaselt peavad keskkonnameetmed, sealhulgas keskkonnaseirega jälgitavate näitajate liik ja seire kestus, olema proportsionaalsed kavandatava tegevuse iseloomu, asukoha ja mahuga ning eeldatavalt avalduva keskkonnamõjuga. Keskkonnaseire määramisel ja tegemisel arvestatakse olemasoleva keskkonnaseirega.

Loa taotleja on KeHJS § 6¹ lõike 1 punkti 6 alusel esitanud Keskkonnaametile teavet kavandatava tegevuse erisuste või võetavate keskkonnameetmete kohta, millega loa taotleja kavandab vältida või ennetada muidu ilmned võivat olulist ebasoodsat keskkonnamõju.

4. ÄRAKUULAMINE

Keskkonnaamet saatis KeHJS § 11 lõike 2² alusel xx kirjaga nr xx Uudeküla II kruusakarjääri keskkonnamõju koostatud keskkonnamõjude eelhinnangu ja KMH algatamata jätmise otsuse eelnõu seisukoha võtmiseks Tapa Vallavalitsusele ja tutvumiseks SKP Invest OÜ-le, seisukoha esitamise tähtajaga xxx.

Tapa Vallavalitsus xxx.

SKP Invest OÜ xxx.

Marin Varblane
vanemspetsialist
maapõuebüroo

Geidi Rõõm
vanemspetsialist
veeosakond

Pauli Saag
peaspetsialist
looduskasutuse osakond

Jaanika Koppel
spetsialist
looduskasutuse osakond